

ЄЛАНЕЦЬКИЙ СТЕП: ВРАЖЕННЯ

Костянтин Буркут
канд. філ. наук,
вчений секретар
Відділення літератури, мови
та мистецтвознавства
НАН України,
м. Київ

Кілометрах у п'ятьох від села Водяно-Лориного, через яке пролягає траса Кропивницький–Миколаїв, знаходиться природний заповідник «Єланецький степ». Про історію його створення вже чимало написано, тому не буду тут докладно розводитися на цю тему. Скажу тільки, що постав він із заказника місцевого значення, площа якого становила приблизно 300 га, зараз же загальна його територія охоплює понад 3010 гектарів. До складу заповідника входять два природоохоронні науково-дослідні відділення: Єланецьке та Михайлівське, розташовані у Вознесенському та Миколаївському районах Миколаївської області.

Оглянути заповідник можна тільки у супроводі його співробітника. Моїм гідом був начальник Єланецького природоохоронного науково-дослідного відділення **Валентин Ткаченко**. Першим об'єктом, який ми з ним відвідали, був колишній Будинок природи, зведений на межі 70–80-х років минулого століття за проектом архітектора **Петра Дерменжи**. Ініціатором його створення був тодішній голова місцевого радгоспу імені газети «Правда» (яка вигадлива радянська назва!) **Валентин Іванович Садовський**. Дім доволі-таки вибагливий – не просто типова «коробка» – гарно вписується у навколишній пейзаж. Із його балконів можна помилуватися степовими краєвидами. Інтер'єри будинку також варті уваги – в холі стоїть фонтан, стіни прикрашені панно (особливо запам'ятовується скульптурний рельєф «Еволюція», в центрі якого зображено людину в позі роденівського Мислителя). Ні вікон, ні дверей в будинку вже немає. Взагалі, майже все, що становило бодай якусь господарську цінність, розтягли жителі розташованих неподалік сіл... Будинок був центром просвіти, його експонати розповідали про довколишній світ, згодом у ньому розмістився піонертабір, пізніше жили сезонні робітники. Зараз він теж у якомусь сенсі є Будинком природи: тут господарюють вітри, дощі й сніги...

Дизайн колишньої їдальні, яка міститься поряд, розробляли, судячи з усього, ті ж самі митці, за чиїми проектами декоровано Будинок природи. На його стінах – барельєфи науковців різних часів і народів – *Архімеда, Коперника, Ломоносова*, напроти них – скульптури Адама й Єви (сміливі образи як для радянських часів!). Біблійна героїня вже без руки: якісь вандали відірвали.

Краєвид із Будинком природи

Сланецький степ

– Жінка завинила більше за чоловіка! – коментує Валентин Ткаченко, гірко посміхаючись. Оглядаємо з ним залишки інтер'єрів споруди, переступаючи через фрагменти оздоблення, повідбивані невідомими руйнівниками. Мимоволі згадалися понівечені путінськими солдатами будинки, в яких вони проживали. Варварство все ж скрізь однакове, нехай причини його й різняться...

Валентин Іванович Садовський, який недавно відішов у засвіти, в останні роки життя старався не навідуватися сюди, щоб не ятрити душу картиною загибелі свого дітища. Нині працівники заповідника розробляють план реставрації будівлі, проводять фахові обстеження її технічного стану для подальшого ремонту, шукають меценатів, які могли б фінансово посприяти його здійсненню.

Сумний якийсь нарис виходить... Припиняю! Повернімося до наших (тобто тутешніх) бізонів. Ці північноамериканські тварини теж колись були на межі знищення. Як відомо, їх врятували індіанці. Один чоловік на ім'я *Мандрівний Койот*, спіймав самця і самку бізонів, доглядав за ними і через певний час у нього вже було ціле стадо цих тварин. Уряд Сполучених Штатів купив їх, бізонів перемістили до Єллоустонського парку, де вони і продовжили розмножуватися. Це вже більш життєствердна історія, чи не так?

Початок поголів'ю бізонів Сланецького степу поклали тварини, завезені з біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна, кажуть, що вони 14 годин їхали сюди. Місцевий клімат і умови проживання їм сподобалися!

По дорозі до вольєру з бізонами є можливість оглянути рослинний світ степу – різнотрав'я вражає! Директор заповідника *Галина В'ячеславівна Драбинюк* говорила мені, що сюди варто завітати, коли цвіте ковила – тоді незабутні враження гарантовано. Та навіть не побачивши цієї краси, не шкодую, що відвідав цю мальовничу місцину.

Можна було б тут переповісти деякі з Валентинових історій про повадки тварин та не буду відбирати хліб у нього та його колег – завітайте сюди і послушайте – буде цікаво! Вам розкажуть також і про те, як запобігають пожежам, про згуртованість жителів довколишніх сіл під час вогняного лиха, покажуть шматки ворожих дронів, виявлених на території степу...

Заповідник працює щодня з початку квітня до середини жовтня з 8-ї до 17-ї години, про візит до нього слід попередньо домовитися із адміністрацією, контакти якої легко знайти в Інтернеті.

Насамкінець висловлюю щире подяку за допомогу в підготовці нариса директорів цієї природоохоронної території Галині В'ячеславівні Драбинюк та моєму чудовому гіді Валентину Петровичу Ткаченку. ■

Бізон Сланецького степу